

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Jakuba Camrdy a soudců JUDr. Lenky Matyášové a Mgr. Ondřeje Mrákoty v právní věci žalobkyně: **A. H.**, proti žalovanému: **Odvolací finanční ředitelství**, se sídlem Masarykova 31, Brno, v řízení o kasační stížnosti žalobkyně proti usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem, pobočka v Liberci ze dne 25. 8. 2015, č. j. 59 Af 5/2015 – 50,

t a k t o :

- I. Návrh žalobkyně na ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti **se z a m í t á .**
- II. Kasační stížnost **se z a m í t á .**
- III. Žalovanému **se** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti **n e p ř i z n á v á .**

O d ů v o d n ě n í :

Usnesením ze dne 25. 8. 2015, č. j. 59 Af 5/2015 – 50, Krajský soud v Ústí nad Labem, pobočka v Liberci nepřiznal žalobkyni osvobození od soudních poplatků a zamítl návrh žalobkyně na ustanovení zástupce.

Žalobkyně (stěžovatelka) podala proti uvedenému usnesení krajského soudu kasační stížnost, v níž uvedla, že ji podává z důvodů podle § 103 odst. 1 písm. a), b), c), d) a e) s. ř. s. Stěžovatelka namítala, že předsedkyně senátu krajského soudu rozhodla na základě domněnek a uměle vykonstruovaného skutkového i právního stavu, ke kterému se stěžovatelka neměla možnost vyjádřit. Stěžovatelka má za to, že žaloba byla podána řádně, důvodně a včas. Osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce bylo v jejím

případě objektivně důvodné a taktéž včas a řádně prokázané, ale soudem řádně nevyřízené. Soudy jsou povolány k tomu, aby poskytovaly ochranu právům, musí proto upřednostňovat snahu o věcné hodnocení problému po právní a faktické stránce, aby bylo ochráně práv učiněno zadost, což bylo stěžovatelce upřeno. Současně s podáním kasační stížnosti stěžovatelka navrhla, aby Nejvyšší správní soud přiznal kasační stížnosti odkladný účinek podle § 107 odst. 1 s. ř. s. Zároveň také požádala o osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce z řad advokátů pro řízení o kasační stížnosti.

Žalovaný se ke kasační stížnosti nevyjádřil.

Nejvyšší správní soud nejprve uvážil o stěžovatelčině žádosti o osvobození od soudních poplatků a návrhu na ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti.

Předně je třeba poukázat na § 105 odst. 2 s. ř. s., podle něhož v řízení o kasační stížnosti *„stěžovatel musí být zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie“*. Ačkoliv povinné zastoupení stěžovatele bez příslušného právnického vzdělání advokátem je obecně jednou ze základních podmínek řízení o kasační stížnosti, podle dřívější judikatury zdejšího soudu nebylo nutno trvat na podmínce tohoto zastoupení ani na zaplacení soudního poplatku za kasační stížnost, pokud tato kasační stížnost směřovala proti usnesení krajského soudu o žádosti o osvobození od soudních poplatků a o návrhu na ustanovení advokáta, neboť zdejší soud měl za to, že by striktním trváním na splnění těchto povinností pouze docházelo k řetězení téhož problému, k jehož vyřešení byla taková kasační stížnost podána (tedy zda stěžovatel má či nemá být zcela nebo zčásti osvobozen od soudních poplatků a zda mu má či nemá být ustanoven zástupce). Ve svém nedávném usnesení ze dne 9. 6. 2015, č. j. 1 As 196/2014 - 19, www.nssoud.cz, potom dospěl rozšířený senát Nejvyššího správního soudu k závěru, že kasační stížnosti proti procesním usnesením krajského soudu, včetně usnesení ve věcech žádostí o osvobození od soudních poplatků a návrhů na ustanovení advokáta, poplatkové povinnosti ani povinnosti zastoupení advokátem vůbec nepodléhají, neboť směřují proti rozhodnutím krajského soudu o procesních otázkách v rámci řízení o žalobě před krajským soudem, nikoliv proti rozhodnutím krajského soudu, jímž se řízení o žalobě či jiném návrhu na zahájení řízení končí.

Uvedené závěry rozšířeného senátu se vztahují i na nyní projednávanou věc. Kasační stížnost stěžovatelky v předmětné věci tedy vůbec nepodléhá soudnímu poplatku a z tohoto důvodu Nejvyšší správní soud také nerozhodoval o její žádosti o osvobození od těchto poplatků. Stejně tak není podmínkou řízení o dané kasační stížnosti stěžovatelky, aby byla zastoupena advokátem, zároveň má zdejší soud za to, že se nejedná v posuzovaném případě o právně ani skutkově nikterak složitou věc a že kasační stížnost stěžovatelky má veškeré zákonné náležitosti a nevyžaduje z hlediska své projednatelnosti žádného doplnění. Pokud jde tedy o návrh stěžovatelky na ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti, dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že ustanovení zástupce pro řízení o dané kasační stížnosti není ve smyslu § 35 odst. 8 s. ř. s. nezbytně třeba k ochraně práv stěžovatelky v tomto řízení, a proto její návrh zamítl.

pokračování

Nejvyšší správní soud dále přezkoumal formální náležitosti kasační stížnosti a shledal, že kasační stížnost je podána včas, neboť byla podána ve lhůtě dvou týdnů od doručení napadeného usnesení (§ 106 odst. 2 s. ř. s.), je podána oprávněnou osobou, neboť stěžovatelka je účastníkem řízení, z něhož napadené usnesení vzešlo (§ 102 s. ř. s.), přičemž s ohledem na danou procesní situaci není nutné, jak již bylo vysvětleno, aby byla v řízení o dané kasační stížnosti zastoupena advokátem podle § 105 odst. 2 s. ř. s.

Nejvyšší správní soud posoudil kasační stížnost v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů, přičemž zkoumal, zda napadené rozhodnutí krajského soudu netrpí vadami, k nimž by musel přihlídnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.), a dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná.

V daném případě stěžovatelka napadá kasační stížností usnesení krajského soudu, jímž jí krajský soud nepřiznal osvobození od soudních poplatků a zamítl její návrh na ustanovení zástupce. Stěžovatelka konkrétně namítá, že krajský soud rozhodoval na základě domněnek a uměle vykonstruovaného skutkového i právního stavu, ke kterému se stěžovatelka neměla možnost vyjádřit. Stěžovatelka měla dále za to, že v jejím případě byly objektivně dány důvody pro osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce a rovněž byly řádně a včas prokázány.

Podle § 36 odst. 3 s. ř. s. účastník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu zčásti osvobozen od soudních poplatků. Přiznat účastníkovi osvobození od soudních poplatků zcela lze pouze výjimečně, jsou-li pro to zvlášť závažné důvody, a toto rozhodnutí musí být odůvodněno. Dospěje-li však soud k závěru, že návrh zjevně nemůže být úspěšný, takovou žádost zamítne. Podle § 35 odst. 8 s. ř. s. navrhovatel, u něhož jsou předpoklady, aby byl osvobozen od soudních poplatků, a je-li to nezbytně třeba k ochraně jeho práv, může předseda senátu na návrh ustanovit usnesením zástupce, jímž může být i advokát.

Z obsahu spisu krajského soudu vyplývá, že krajský soud přípisem ze dne 17. 3. 2015, č. j. 59 Af 5/2015 - 20, vyzval stěžovatelku k zaplacení soudního poplatku za podání žaloby proti rozhodnutí žalovaného ze dne 10. 10. 2014, č. j. 26803/14/5000-14402-809436, ve výši 3000 Kč a za návrh na přiznání odkladného účinku žalobě ve výši 1000 Kč. Stěžovatelka na tuto výzvu reagovala podáním ze dne 2. 4. 2015, v němž požádala o osvobození od soudních poplatků a navrhla ustanovení zástupce z řad advokátů.

Krajský soud poté usnesením ze dne 17. 7. 2015, č. j. 59 Af 5/2015 - 44, stěžovatelku vyzval k doplnění vyplněného a potvrzeného prohlášení o osobních, majetkových a výtěžkových poměrech (formulář vzor č. 060; dále jen „prohlášení“) a k uvedení konkrétních důvodů, pro které je k ochraně jejích práv třeba ustanovení zástupce z řad advokátů.

Stěžovatelka následně v podání ze dne 10. 8. 2015 uvedla, že z důvodu procesní ekonomie odkazuje na své podání zaslané ve věci sp. zn. 59 Af 4/2015, jehož přílohou je vyplněné prohlášení. V tomto podání stěžovatelka zdůraznila nutnost zastoupení advokátem, neboť nemá potřebné právní vzdělání. Uvedla, že jiné soudy na základě shodných podkladů její žádosti o osvobození od soudních poplatků a návrhu na ustanovení

zástupce z řad advokátů opakovaně vyhověly. V prohlášení zaslaném původně k věci sp. zn. 59 Af 4/2015 pak stěžovatelka konstatovala, že má příjmy z podnikání ve výši 53 937 Kč za rok 2014, což zároveň doložila daňovým přiznáním. Současně uvedla, že její průměrný roční příjem za roky 2005 – 2013 činil částku 122 436 Kč. Zdůraznila, že nemá majetek větší hodnoty, který by mohl být zpeněžen k zaplacení soudních poplatků a právního zastoupení, neboť veškerý majetek větší hodnoty, včetně účtů, byl obstaven nezákonně nařízenými exekucemi, proto ho neuvádí. Tvrdila, že si musela půjčit peněžní prostředky celkem ve výši 320 000 Kč k úhradě dluhů na daních z nemovitostí, daňových nedoplatků, příslušenství daně, nákladů civilního řízení a nákladů na pohřeb sestry. Doložila výpisy SIPO, podle kterých její náklady na bydlení aktuálně činí 13 578 Kč měsíčně.

Krajský soud poté touto kasační stížností napadeným usnesením ze dne 25. 8. 2015, č. j. 59 Af 5/2015 – 50, nepřiznal stěžovatce osvobození od soudních poplatků a zamítl její návrh na ustanovení zástupce. V odůvodnění napadeného usnesení krajský soud zejména uvedl, že při rozhodování o osvobození od soudních poplatků podle § 36 odst. 3 s. ř. s. soud především porovnává na jedné straně výdělkové a další majetkové poměry dotyčného účastníka řízení, na druhé straně pak výši soudního poplatku se zřetelem na případné další náklady spojené s předmětným řízením před soudem. Výsledkem této úvahy je pak závěr, zda účastníkovi je možné přiznat osvobození od soudních poplatků či nikoli (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 3. 2005, č. j. 2 As 72/2003 - 74, publikovaný pod č. 582/2005 Sb. NSS). Je zásadně na účastníku řízení, aby soudu uvedl a rovněž doložil veškeré skutečnosti rozhodné pro posouzení žádosti. Vyplyne-li z uvedených údajů či obsahu spisu, že jsou nevěrohodné, popř. neúplné, soud žádost zamítne (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 8. 2009, č. j. 1 As 39/2009 – 88, publikovaný pod č. 1962/2010 Sb. NSS). Důkazní břemeno k prokázání nedostatku prostředků k úhradě soudního poplatku tedy nese účastník soudního řízení, který je povinen soudu hodnověrným způsobem prokázat své majetkové a sociální poměry. S přihlédnutím k těmto klíčovým východiskům pro přiznání osvobození od soudních poplatků bylo povinností stěžovatelky prokázat soudu rozhodné skutečnosti, aby krajský soud případně mohl vyhovět její žádosti.

Po prostudování skutečností uvedených stěžovatelkou v podání a v prohlášení, které zaslala ke sp. zn. 59 Af 4/2015, a s přihlédnutím k listinám soudu předloženým, krajský soud dospěl k závěru, že v daném případě nebyly u stěžovatelky splněny podmínky pro přiznání osvobození od soudních poplatků, neboť údaje poskytnuté stěžovatelkou v prohlášení nejsou úplné, a neposkytují tak ucelený přehled o její majetkové a sociální situaci. Stěžovatelka uvedla, že nemá žádný majetek větší hodnoty, který by mohl být zpeněžen a použit k úhradě soudních poplatků, neboť tento veškerý majetek je nezákonně obstaven a je na něho nařízena exekuce. Z těchto důvodů nemůže se svým majetkem (větší hodnoty) volně disponovat, a proto jej s tímto odůvodněním do prohlášení neuvedla.

Krajský soud připustil, že nařízení výkonu rozhodnutí nebo exekuce na majetek větší hodnoty jsou skutečnosti, jež by mohly mít vliv na osvobození od soudních poplatků, nicméně je na soudu, nikoli na stěžovatce, aby tyto okolnosti ze shora nastíněných hledisek posoudil. Povinností stěžovatelky přitom bylo do prohlášení pravdivě a úplně

pokračování

uvést veškerý majetek větší hodnoty, nejen nemovitý, ale také stav účtů, byť je takový majetek předmětem výkonu rozhodnutí nebo exekuce, a případně doplnit, na základě jakého rozhodnutí správního nebo soudního orgánu, na základě jakého titulu a pro jakou výši dlužné částky s ním nemůže disponovat. Krajský soud shledal, že sama stěžovatelka připouští, že je vlastníkem nemovitého majetku, a z úřední činnosti bylo krajskému soudu rovněž známo, že dle LV č. 1116 pro obec a k. ú. S. je stěžovatelka z jedné ideální poloviny spoluvlastnicí dvou staveb bez č. p. a dále stavebních pozemků č. 838 a 839, jakož i pozemků č. 622/2, 622/40 a 622/41. Dle LV č. 1365 pro obec a k. ú. S. je stěžovatelka výlučnou vlastnící rodinných domů č. p. 192 a 194 se stavebními pozemky č. 59 a 62 a pozemkové parcely č. 13. Z LV č. 683 pro obec a k. ú. S. lze zjistit, že stěžovatelka je podílovou spoluvlastnicí v podílu 102/840 domu č. p. 395, stavební parcely č. 505 a pozemkové parcely č. 1508/5. Dle LV č. 1985 pro obec Rokytnice nad Jizerou a k. ú. Horní Rokytnice nad Jizerou je stěžovatelka dále spoluvlastnicí v podílu 1/3 sedmi budov bez č. p. a stavebních parcel č. 1067, 1068, 1069, 1070, 1071, 1072 a 1073. Konečně z LV č. 4081 pro obec a k. ú. Mladá Boleslav vyplývá, že stěžovatelka je výlučným vlastníkem sedmi budov bez č. p. a stavebních parcel č. 127/1, 127/3, 127/4, 128/2, 128/3, 128/4, 129/2 a parcel č. 2057 a 2058. Krajský soud dále podotkl, že je věcí soudu, aby hodnotil, které z uvedených údajů jsou pro úvahu o osvobození od soudních poplatků relevantní. Z údajů uvedených v prohlášení lze tedy dojít k závěru, že stěžovatelka má majetek větší hodnoty, aniž by ovšem uvedla, o jaký konkrétní majetek se jedná. Dle jejího tvrzení s tímto majetkem větší hodnoty nemůže jakkoliv volně disponovat pro pokračující exekuce. Stěžovatelka přitom krajskému soudu rovněž nesdělila, na základě jakého rozhodnutí správního nebo soudního orgánu, na základě jakého titulu a pro jakou výši dlužné částky, s ním nemůže disponovat. Stěžovatelka pouze uvedla, že má dluhy v přibližné výši 320 000 Kč, ani tyto skutečnosti však soudu neprokázala a nic bližšího ke svým dluhům či způsobu jejich splácení neuvedla, krajský soud proto nemohl posoudit, jak stěžovatelkou uvedená částka v současné době ovlivňuje její přímou platební schopnost.

Z uvedených důvodů proto krajský soud posoudil tvrzení stěžovatelky jako neúplná a nekompletní, v důsledku čehož stěžovatelka ve vztahu k podané žádosti neunesla břemeno tvrzení a ani břemeno důkazní. Z tohoto důvodu soud výrokem I. usnesení nepřiznal stěžovateli osvobození od soudních poplatků a výrokem II. zamítl její návrh na ustanovení zástupce z řad advokátů, neboť stěžovatelka nesplňovala již první z podmínek pro ustanovení zástupce, kterou je naplnění předpokladů pro osvobození od soudních poplatků (§ 35 odst. 8 s. ř. s.).

K tvrzení stěžovatelky, že v jiných případech byla soudy od placení soudních poplatků osvobozena a zástupce jí byl ustanoven, krajský soud uvedl, že tyto skutečnosti soudu nedoložila. Pokud bylo návrhům stěžovatelky jinými soudy skutečně vyhověno, nemá krajský soud poznatky o tom, že by se tak stalo za shodných okolností.

Za daných okolností má Nejvyšší správní soud za to, že krajský soud se žádosti stěžovatelky o osvobození od soudních poplatků i návrhu na ustanovení zástupce pro řízení věnoval přezkoumatelným způsobem a dospěl ke správnému závěru, že stěžovatelka neunesla břemeno tvrzení ani břemeno důkazní ohledně svých osobních a majetkových poměrů. Jak již krajský soud důvodně podotkl, důkazní břemeno k prokázání nedostatku prostředků nese účastník, který o osvobození od poplatků žádá a ustanovení zástupce

navrhuje. Krajskému soudu tedy nelze vytýkat, že nevyhledával iniciativně místo stěžovatelky okolnosti, jež by mohly být relevantní pro posouzení její žádosti, resp. návrhu, nad rámec skutečností, které stěžovatelka sama uvedla (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 3. 2004, č. j. 1 Afs 5/2003 – 54, publikovaný pod č. 311/2004 Sb. NSS).

Jak již bylo uvedeno krajským soudem, stěžovatelka je vlastnící poměrně rozsáhlého nemovitého majetku, který ovšem neuvedla ve svém prohlášení a ani krajskému soudu nesdělila, na základě jakého rozhodnutí správního nebo soudního orgánu, na základě jakého titulu a pro jakou výši dlužné částky s ním nemůže disponovat. Exekuční zatížení nemovitostí přitom samo o sobě nevylučuje požívání užitku z nich. Stejně tak tvrzení o existenci půjček na úhradu daňových povinností stěžovatelka nijak nedoložila a nijak nekonkretizovala ani své tvrzení, že jiné soudy jí na základě shodných podkladů osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce opakovaně přiznaly.

Nejvyšší správní soud se tak plně ztotožňuje se závěry krajského soudu, že stěžovatelka neuvedla ani nedoložila veškeré skutečnosti rozhodné pro posouzení její žádosti o osvobození od soudních poplatků, resp. návrhu na ustanovení zástupce. Krajský soud přitom stěžovatelku řádně vyzval ke splnění uvedených povinností, přičemž nebyl následně povinen ji se svými závěry obsaženými v napadeném usnesení před jeho vydáním jakkoli seznamovat.

Ze všech uvedených důvodů Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná, a proto ji v souladu s § 110 odst. 1 *in fine* s. ř. s. zamítl.

Pro úplnost Nejvyšší správní soud k návrhu stěžovatelky, aby odesílající soud rozhodl o neúčinnosti doručení kasační stížností napadeného usnesení, podotýká, že kasační stížnost byla v daném případě podána včas a z jejího obsahu je zřejmé, že stěžovatelka byla s obsahem napadeného usnesení seznámena. Tvrzení stěžovatelky, dle něhož v důsledku vadného postupu pošty není zřejmé, kdy byla zásilka vložena do schránky, přitom neodpovídá obsahu spisu. Z doručenky, která je součástí spisu krajského soudu, je patrné, že zásilka obsahující předmětné usnesení byla stěžovatelce řádně doručena ve smyslu § 49 o. s. ř. ve spojení s § 42 odst. 5 s. ř. s. Doručenka obsahuje jak údaj o tom, že adresát nebyl dne 3. 9. 2015 zastižen, a proto byla písemnost uložena a připravena k vyzvednutí (na což byla stěžovatelka výzvou k vyzvednutí upozorněna), tak informaci o tom, že po skončení úložní doby byla zásilka dne 15. 9. 2015 vložena do stěžovatelkou užívané schránky, jakož i otisk razítka a podpis doručovatele. Pokud jde o tvrzení stěžovatelky, že v době doručování zásilky krajského soudu byla na řádné dovolené, Nejvyšší správní soud podotýká, že dle § 50d odst. 1 o. s. ř. ve spojení s § 42 odst. 5 s. ř. s. není povolán k tomu, aby prověřoval, zda byly v projednávané věci naplněny podmínky pro rozhodnutí o neúčinnosti doručení usnesení krajského soudu, neboť zmiňované ustanovení § 50d odst. 1 o. s. ř. výslovně stanoví, že k rozhodnutí o neúčinnosti doručení je na základě včasného návrhu účastníka povolán soud, který předmětnou písemnost odesílal, tedy v daném případě Krajský soud v Ústí nad Labem, pobočka v Liberci (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 11. 2012, č. j. 4 Ads 96/2012 – 21, dostupný na www.nssoud.cz). Zdejší soud je oprávněn toliko posoudit, zda byla kasační stížnost podána včas, což bylo v daném případě splněno.

pokračování

O náhradě nákladů řízení mezi účastníky rozhodl Nejvyšší správní soud podle § 60 odst. 1 ve spojení s § 120 s. ř. s. Účastník, který měl ve věci plný úspěch, má právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Žalovaný byl v řízení o kasační stížnosti úspěšný, nárok na náhradu nákladů řízení však neuplatnil a ani z obsahu spisu nevyplývá, že by mu v tomto řízení jakékoliv náklady vznikly. Nejvyšší správní soud proto žalovanému náhradu nákladů řízení nepřiznal.

Vzhledem k tomu, že zdejší soud rozhodl přednostně o věci samé, nerozhodoval již o návrhu stěžovatelky na přiznání odkladného účinku kasační stížnosti, ani tudíž nepožadoval zaplacení soudního poplatku za tento návrh.

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné (§ 53 odst. 3, § 120 s. ř. s.).

V Brně dne 29. října 2015

JUDr. Jakub Camrda
předseda senátu